

لە باخچەى شاعىرىڭدا

جەمال غەمبار

ئەگەر خودا پەزىمەندى بدات، جارىڭى تر كەمىڭ ژيانم بە بەردا بىكاتهو،
بال بە مندا ئەكان ئەبەخشم، تا بتوانن بە تەنھا بفرن.....

ماركىز لە دوئامەدا بۆ ھاوړىڭانى*

۱

لە باخچەى شاعىرىڭدا كە باران ئەرپوئىت
بىدەنگى لەسەر لەپى گەلەيەك فىرى سەماکردن ئەبىت.
ئەو دەمەشى لىوى درەختىك بەر سىوى گوناھى ئەكەوى
ماچ گول ئەكات، تۆش ئەچىتەو تەنبايى!

۲

لە باخچەى شاعىرىڭدا
كە گۆرانى رووئەدات
كە سەبا دەست ئەخاتە ناو دەستى وشە و
بەدەم شىعرەو ئەچنەو خەلۆەتى مۇسقىا
ئەو دەمە شتىك ئەبىتە رووبار و زىان لەگەل خۆى ئەبات،
هەتا ئەوسەرى تەنبايى
هەتا لىوارەكانى مردن زىان ئەبات.. من ئەبات!

۳

لە باخچەى ئەم شاعىرەدا
هەموو ئازارەكان ھى منن
هەموو ئازارەكان لەوى چرۆ ئەكەن.
ئەچنە پىاسە لەگەل ژنىك بە خەيالنى گولدا ئەو دەستى پەپولەيەك ئەگرن!
ژنىك لە بۆشايىدا بۆ دەنگى خۆى
بۆ دەستەكانى خۆى،
بۆ چاوەكانى و
بۆ ماچىك ئەگەرپىت كە تا ئەبەد ھىچيان نادۆزىتەو.. ھىچيان!
ژنىك لەسەر خەرىتەى زىان بوونى نىيە و من لە خەيال ئەچنەم.
ژنىك ھىشتا بە دىدارى خودا، بە دىدارى شىعر
بە دىدارى خۆى نەگەيشتووه!
ھەر لەم باخچەيە
ھەموو مەراقەكان لەوئىن

گۆرانى بۇ پياويك ئەئىن شوئىنىكى ون كىردووه
 شوئىنىك رەنگە لەمۇئ بىت لە ناو ژوورەكانى خوادا
 لە دەوارەكانى ئاخىرەت!
 يان كەوتبىتە كۆشى گۆلىكەوه
 ئەو دەمەى كەس بە كەس ناگات و
 ئەو دەمەى بىج مردن هەئناكەين.
 ئەو دەمەى وەك گلەيى و بىزارىيەكانى نىشتمان
 كەسە گۆيمان بۇ شل ناكات!
 يان وەك هەئپزانى مەغرىبەكانى گۆئ دەريا
 بە كراسىكى پىر لە نغروبوونى شكۆى ئىنسانەوه
 فرىا ناكەوين بگەپئىنەوه لای خۆمان
 ئەبىنەوه بە هەئم و
 فرىا ناكەوين بگەپئىنەوه لای هەتاوه سىپىيەكەى جارانى ژيان!

۴

لە باخچەى شاعىرپىكدا كە گريان ئەقەومى ھەموويان لەوئىن
 مندال و نەورەس و
 كوكوختى و گۆل و عاشقان ھەموو لەوئىن،
 تۆ نەبىت، ھەموو لەوئىن..
 سىبەرى ھەموويان وان بە شوئىن ھەورى وىژدانى منەوه
 ئاسمانى ھەموويان لە دەورى ئەستىرەى مەراقىكى من ئەگەپئىن!
 وای لەم گریانەى لەم باخچەى ئەقەومى
 وای لەم فرىنەى لەم باخچەى بەشى ھەموو كۆترەكان ناکا
 وای لە دەفتەرى خەيالى ئەم باخچەى
 جىگەى ئەم ھەموو سەفەر و
 سەرھەئگرتنە پىر ھەبىبەتەى تىدا نابىتەوه!

۵

لە باخچەى شاعىرپىكدا
 سىوئىك نىبە ھەرام بىت و

قەسىدەى ماچىكى لەسەر شاربەدەر بىكرىت
 لەم باخچەىە ھەموو رۇژىك بارانىكى ناوخت ھەئەكا و
 من ئەباتەو ھەلاى بىدەنگى، ئەمباتەو ھەلاى ھەلاتن..!

٦

لە باخچەى شاعىرىكدا
 درەختىك ھەمىشە وەك من ئەبارىت
 درەختىك ھەمىشە وەك منال ئەگرى و ئەلئى؛
 بىدەنەو، خەون و عىشق و گەلاى كچەكانم بىدەنەو
 پىاسەكانم بىدەنەو، خاچەكەم بىدەنەو،
 پىكە رۇاوەكەى مەرگى خۆم و
 گوناھە جوانەكانم بىدەنەو.
 ناوى خۆم بىدەنەو.
 دواجار كۆلانە خويناو بىيەكەى خۆمانم بىدەنەو.
 بىدەنەو،
 ھەمووانم بىدەنەو..
 ھىى خۆم بوون ئەو پەئە ھەورانەى
 ئىوارەبەك چوونە سەردانى دەريا و
 ھەوالى ھەكردنى خەمىكىان بۇ كاپتىكى تەنبا برد و
 لەوئى ئەو كەنارى تەمە،
 لەوئى ئە نىوانى دوو چاودا
 ئە بەىنى دوو بەردى ھەراساندا
 شەرحى ھەموو دنبايان بۇ ئەھلى دانىشتووى ناو ئاو كرد!

٧

لە باخچەى شاعىرىكدا
 ھەوزىك ھەبە پىئى ئەئىن: ھەوزى غەربان!
 بە ئىوارى ئەم ھەوزمەو
 سەوسەنى خەبائىك رەواو
 شاعىر وەسىەتى خۆى بە خەتتىكى نارنجى

لەسەر ئەم سەوسەنە نووسیوه؛
 ئەو دەلێ: - ئەگەر مردم، لەسەر پەرژینی باخچەکە بنووسن:
 لە سەحرايەکی پڕ ناوونیشاندا
 بە قەسیدەییەکی کتوپر
 دلێکی پەژمورده وەك بیهودەیی مانگ
 بە شەوقەوه لە لێدان کەوت!
 ئەو حەزی ئەکرد پیش مردن
 لە پەراویزی بارانیکیدا
 لە پروتیبوونەوهی رۆحیکدا ئەبەر هەتاوی حەقیقەت.
 جارێکی تر دەستی بەر روخساری ئاو بکەویت.
 تەوقەییەکی تر لەگەڵ هیلالی تەنیایی بکات.
 حەزی ئەکرد سەری بکاتەوه
 بە هەواری ئەو گۆزە شکاوانەیی لە سەحرای دل بەجیمابوون!

۸

لە باخچەیی شاعیریکیدا
 کە غەریبیکی لە دارلیمۆی عەقل نزیك دەبیتهوه
 پێی ئەلێن: ومەر ژووری مائەکە بە تۆوه رووناکە!
 کە غەریبیکی ئەیهوویت
 شەرحی جوانی لەسەر دیواری زیان بنووسیت
 مردن پێی ئەلێت؛ چی لەوه جوانتره تۆ پیش من بکەویت و
 لەم سەفەرە بیهودەییە
 جانتایەکم بۆ پڕ بکەیت لە هەناسەیی بیئومیدان!

۹

من لەوه زیاتر ناتوانم خۆم بە هیچەوه خەریک کەم!
 من لەوه زیاتر گۆرانی بۆ رۆژانیکی تر نالێم
 کە سەکۆی شیعەرەکانم پڕ ئەکەن لە قورپی کالبوونەوه..
 دەخیلتم ئەی شەقبوونی رۆح!

ئەى دوا سەفەرى جەستە
 بەرمو رووتبوونەۋەى سەر تاتەشۆرپكى ئاسوودە
 دەخىلتم، دەخىل..!
 ئېرە خەرەندى غەربىبانە
 ئېرە خۆمم، ۋەكو ئاگر بەربوومەتە دەنگى شىعر
 لە ھاۋارى خۆمەۋە ئالاۋم..
 ئېرە خۆمم، كەس دەنگى ئەۋى تر نابىستىن!
 كەس ئاگاي لە بارىنى ئەۋى تر نىيە
 كەس بە رېگەۋە نىيە بۇ لات
 كەس ناچىتەۋە سەر عەشقى ئەۋى تر
 كەس نىيە مەركانەى كامەرانىيت نىشان بدات
 جامىك قسەى خۇشت بداتى
 دئى شكاۋى قەسىدەيەكت بداتەۋە.
 دەخىلتم، دەخىل! ئەى بارىنى رۇخ!
 ئەى دەفتەرى تەر بە شەۋە بارىۋەكانى قەسىدە ۋ كۆچ!
 ۋەرن لېرمەۋە گوزەر كەن بە ناۋ گومانپكى مندا
 بە ناۋ پرتەقالپكى گەييۋى خەمى مندا
 ۋەرن لېرمەۋە گوزەر كەن، ئېرەى جوگرافىاي دوا سەفەرى من!
 بە جاردانى مەرگى مندا، بە ساراكەى پىر مەقامى عىشقى مندا
 ۋەرن لېرمەۋە تىپەرن، بە ناۋ مېھرى خوداي مندا
 ئەۋ خودايەى رۇژئىك نىيە لەۋدىۋ رەنگە ياقوتىيەكانى ئىۋارانەۋە
 پېش ئەۋەى من بىر لە خۇكوشتن كەمەۋە، ئەۋ رۇخسارى دەرئەخات ۋ
 ئەۋ پېم نەئىت: ھېشتا زوۋە بۇ خۇكوشتن!
 ھېشتا زوۋە بۇ گەپرانەۋە بۇ لاي من
 ھېشتا زوۋە بۇ پىچانەۋەى ھەۋارى تەرىقەت
 ھېشتا زوۋە بۇ داخستنى پەنجەرەى دئەنەۋايى بە روۋى ژياندا!

۱۰

لە باخچەى شاعىرپىكدا
 كانىيەك ھەمىشە لەناۋ شىعرا دائەنىشىپت

هەتاویك ھەمیشە خەریكى كۆكردنەوھى ئەو قسانەيە
كە پايز بۇ يادگار لە دلى درەختيكدە جيان ديليت..

۱۱

لە باخچەى شاعيريكدە ئەستېرەش حيكايەتى خۆى ھەيە
ئەستېرە ئەگيرپتەوھ ئەئى:

-شەويك بە رويارم گوت بگەرپتوھ بۇ مالى خۆت، بگەرپتوھ بۇ سەرچاوە
-شەويك بە مانگم گوت بگەرپتوھ ئەو ديو سنوور، بچۆرموھ لای تريفە
-شەويك بە نيشتمانم گوت ئاگرى ئيماننيك بگەرموھ
ھەردووكمەن رووناك رووناك بكاتەوھ

ھەموو بە قسەى ئەستېرەيان کرد نيشتمان نەبيت.

نیشتمان گوتى؛ ھەتا تۆ ئەستېرە بيت و

ھەتا تۆ لەو ئاسمانە رووتەوھ گۆرانى بۇ غەريبى بلييت

ھەتا تۆ وەك مەيتەرى ئەسپەکانى ناو ھەور

رۆژى دەيان لاپەرە لە وەسفى سوتانى خۆتدا رەشكەيتەوھ

ھەتا تۆ نەگەرپتیتەوھ لای من

تەسليم بە گەرەكى مۆم و

بە كۆلانى پەپولە و

بە شەقامى گيا و

ھەتا تەسليم بە خۆم نەبيتەوھ.. مۆمى ئيمانەت لە كوئوھ بۇ

ھەلكەم!

چۆن بە خودا بلييم؛ دەرگای ئەو شاخە بخەرە سەر پشت

ئەو كيۆە نيشانى 'موسا' بدە ھەتا منيش ھارە بگەم..

گوئى ئيمانەت لە كوئوھ، لە كام ئينجانەى نورموھ بۇ بەينم!

۱۲

لە باخچەى شاعيريكدە

ھەتا تەريوونى باران ھەر تۆى گيلاسى دلى من!

ھەتا راوہستانى رووبار ھەر تۆى غەزەلى پەر شەوقى رۆحى من!

ھەتا گەرآنەوھى مەسيح بۇ سەرزەمىنى پەر گوناھ ھەر تۆى خودای

من!

ھەتا پېرپوون لە سەمای وشە، لە عەتری گۆرانی
 ھەتا نووسینەوہی دەریا لە دەفتەری عاشقاندا
 ھەر بە تەنیا ھەتاوی ئەقینی تۆیە ئەمکاتەوہ بە رووناکی.
 ئەمکاتەوہ بە بلوری شیعریک
 بۆ داگیرسانی شەوی ئەو کچە ناوومیدانە
 تەنیا یی دلی شکاندوون، ساڵەکانی پیکەنین بەجی ھێشتوون!
 ئەو کچانە ی بە کراسی بارانەوہ دەرنەکەون
 ئەو کچانە ی ھەمیشە لەزیان لە بارینە و
 ھەوریکە عاشق نییە دەستیان بگریت!
 ھەتا کەنارەکانی غەمگینی ئەوان،
 ھەتا خۆت
 ھەتا لیواری حەقیقەتی خۆت؛
 ھەر تۆی دوایەمین سیپدە ی رۆژەکانی من!
 ھەر تۆی دوایەمین ئاگر و دوایەمین کوژانەوہی دلی من!

۱۳

سلاوت لئ بیت ئە یەکەمین گوئی گریاوی باخچە پیش ھەلۆەرین
 درود بۆ گیانی نازداری ئە یەکەمین بانئدە ی کوژراوی باخچە پیش فرین
 سلاو لە تۆش ئە ی ھەناری رۆح ئەو دەمە ی من وەك سیو لەت لەت ئە کریم و
 نازانم تویکلەکانم فری ئەدرینە کام سەرەنوئلکی زیان!
 سلاو ئە ی ھەناری دل ئەو بەیانیبیە دەستیکی پر رەشەبا دیت و
 ئەتباتە دەرموہی باخچە بۆ ھەلۆەرین.
 سلاو ئە ی رۆوباری ناوومیدی ئەو ئیوارەییە قەسیدەییەکی عاشق
 لەم باخچەییە یاخی ئەبێ و
 ھەتا مردن لە شەپۆلەکانی تۆدا دائەنیشێ!

۱۴

لە باخچە ی شاعیریکیدا
 ئیواران فانۆسیک دەنگی دی
 ئیواران مۆمیك گلەیی لە بەختی خۆی ئەکات

ئىواران ھەموومان ئەبىنەو بە قورې خۇشكر او بۇ گۆزەى
 خەيا ئىك
 ئىواران، بۇ شتنەوەى درۆكانمان، ھەموومان لە دارى ترس دەئائىين
 دەست بە بىدەنگىيەو ئەگرين،
 بە خوا ئەئىين: بمانبەرەو بە مەملەكەتى رووتبوونەو
 بمانبەرەو بۇ سىپتى،
 بماندەرە دەست گەرپىدەيەكى بەھەشت
 بۇ ئەوەى لە فرىنمان ھەئكىشىت!
 بۇ ئەوەى تاوى لە ئاشوبەكانى زەمىن دوورمان خاتەو ئىواران!

۱۵

بە تەنيا لە باخچەكەدا نەينىيەك ھەئەكەنم
 بە تەنيا لە باخچەكەدا كۆتايى دنيا ئەبىنم
 كۆتايى ھەئكردى بارانىك ئەبىنم لەگەئ حوزنا ھەئەنىشىت!

۱۶

ئەم باخچەيە زۆر تەنيايە
 رۆژىك لە ستايشى ئەم باخچەيەدا
 ھەموومان تووشى ھەئوهرىن ئەبىن!
 ئەو دەمەشى بستىك وەفا نامىنىت خەونى خۇشى تيا بىينىن
 ئەو دەمەشى پىگەكانى وىژدان ونمان ئەكەن و
 مەرەكەبى بىمروەتى ئەرژىتە سەر دەفتەرەكانى ئەوین
 ئەو دەمە ھەموومان ھەول ئەدەين بىينەو بە دارى سىو
 بىينەو بە كۆمەئى تەيرى گوناھ
 ھەتا مردن مەحكوم بىن بە مانەو لە سەر دارتەلەكانى ژيان!

۱۷

لەم باخچەيە ھەموو رۆژىك پەپولەيەك دىت و
 ماچىك لە سەر تەماشای درەختىك جىئەھىلئىت
 بۇ ئەوەى بە گەئلا عاشقەكان بلىت؛
 غەربىك بە خۆى و باوەشىك حىكايەتى سەيرەو،

غەرببېك بە خۆى و باوەشېك بەردى نزاو،
 غەرببېك بە خۆى و
 بە دەفېكى لى خۆى غەرببېتر لېرەو تىپەپىو و
 كەمېك لى ئاگرى دلى لېرە لىم باخچە غەمگىنە جېھىشتوو!
 من ئەو ئاگرە ئەكەمە دەلىلى رېگەكانى تەنبايىم و
 بەو ئاگرەو ئەجمەوە يادى ئەو نەورەسە عاشقانەى
 ئەو دەمەى باوەشيان بە يەكترىدا ئەكرد
 ئەبوون بە تەمى قەسىدە و لى كەنارى خەمېكدا ئەنىشتەو
 ئەبوون بە ئاوى سەفەر و لى رووبارى نىشتمان هەئەھاتن
 ئەبوون بە هەورى گرېان و لى تەنبايى ئېوارەى هەموومان دەئالان!

۱۸

ئەم باخچەيە زمانى خۆى هەيە
 وا نەبوايە ئەم هەموو هەنارە چۆن ئەچوونەو سەر شىعر.
 پايزى ئەم باخچەيە ديوانى خۆى هەيە
 وا نەبوايە ئەم هەموو خەزانە چۆن خۆيان لى گۆرانى هەئەكېشا.

پايز و زستانى ۲۰۱۱ى ئەدىلايد

(*)دوا نامەى گابرىئىل ماركېز بۆ ھارپېئىيەكانى، سەرچاۋە: سايتى دەنگەكان، ۲۵ى دېسەمبەرى ۲۰۱۰.